

АНОТАЦІЯ

Ніколаєнко І. Р. Захист прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Запорізький національний університет, Запоріжжя, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2021.

Дисертація є науковим дослідженням особливостей захисту прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена тим, що відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Зазначена норма визначає зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є її головним обов'язком. Одним із кроків на шляху до реалізації зазначеного обов'язку стало розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р., яким було схвалено Національну транспортну стратегію України на період до 2030 року. Проте її зміст не містить ані чіткої стратегії, ані концепції забезпечення прав пасажирів та їх захисту. Нажаль, Національна транспортна стратегія обмежилася лише констатацією недосконалості фінансування витрат перевізників з перевезення пільгових категорій пасажирів, визначенням потреби проведення реформи тарифного регулювання у сфері перевезення пасажирів автомобільним та міським електротранспортом відповідно до європейського досвіду та потреби забезпечення транспортної доступності для населення, збільшення дальності та скорочення часу поїздки пасажирів у мегаполісах тощо.

Транспортне законодавство не містить визначення мети діяльності транспорту – слугувати інтересам пасажирів в їх безпечному, якісному та комфортному пересуванні, а також закріплених гарантій прав пасажирів. Тому належне теоретичне осмислення зазначеної проблематики зможе стати необхідним підґрунтям для удосконалення правового регулювання

правовідносин, пов'язаних із захистом прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні.

Структура дисертації зумовлена її метою та завданнями. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (269 найменування) та додатків.

В розділі 1 «Загальна характеристика правового регулювання перевезень пасажирів у міському та приміському сполученні» з'ясовано поняття та надано правову характеристику правовідносин з перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні; визначено особливості нормативно-правового регулювання відносин з перевезення у міському та приміському сполученні; досліджено договір як регулятор відносин при здійсненні перевезень пасажирів у міському та приміському сполученні.

В розділі 2 «Цивільно-правовий захист прав та законних інтересів пасажирів при перевезенні у міському та приміському сполученні» проаналізовано зміст суб'єктивних прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні та їх нормативно-правове забезпечення; визначено механізм захисту прав та законних інтересів пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні; з'ясовано форму та порядок захисту прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні; охарактеризовано засоби та способи захисту прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні.

В розділі 3 «Правові наслідки порушення прав пасажирів та відповідальність перевізника за договором перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні» визначено правові наслідки порушення прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученні, а також проаналізовано форми відповідальності перевізника за порушення прав пасажирів при перевезенні у міському та приміському сполученні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дане дослідження є одним із перших досліджень особливостей захисту прав пасажирів

за договором перевезення у міському та приміському сполученні в доктрині приватного права в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів конкретизована в нових або таких, що містять елементи наукової новизни положеннях, які виносяться на захист.

Вперше:

– запропоновано застосування категорій «міський пасажирський транспорт» та «приміський пасажирський транспорт» до всіх видів транспорту за критерієм територіальності діяльності перевізника. Це дозволить застосувати єдиний правовий режим до таких перевезень на території України;

– запропоновано авторське визначення договору перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні, за яким перевізник, який здійснює перевезення пасажирів за узгодженим з організатором регулярних перевезень маршрутом та графіком руху в межах міста чи іншого населеного пункту чи у приміському сполученні на відстань до 50 км, зобов'язується здійснити безпечну доставку пасажирів, який погодився на здійснення перевезення на запропонованих перевізником умовах, а пасажир зобов'язується оплатити вартість проїзду та дотримуватися вимог правил перевезення пасажирів, законних вимог перевізника (водія);

– визначено, що усунення несправності транспортного засобу, яка загрожувала життю або здоров'ю пасажирів, як підстава звільнення перевізника від відповідальності за затримку у відправленні транспортного засобу, що перевозить пасажирів, або запізнення у прибутті такого транспортного засобу до пункту призначення, не мотивує перевізника до використання безпечних та технічно справних транспортних засобів, що не сприяє здійсненню захисту інтересів пасажирів. Тому запропоновано виключити це положення із змісту ч. 1 ст. 922 ЦК України.

Удосконалено:

– наукову позицію щодо забезпечення прав пасажирів з обмеженою мобільністю (осіб з інвалідністю, вагітних, осіб похилого віку, батьків з дітьми в колясках тощо) при перевезеннях в міському та приміському сполученні в

частині визначення необхідності закріплення нормативних гарантій прав таких пасажирів на здійснення перевезення на недискримінаційній основі. При цьому запропоновано внести зміни в ч. 1 ст. 13 Закону України «Про транспорт» та закріпити обов'язок перевізника сплатити компенсацію постраждалому пасажиру в розмірі 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за порушення недискримінаційних умов;

– науковий підхід щодо визначення умов договору перевезення пасажирів в міському та приміському сполученні транспортом загального користування шляхом їх поділу на істотні (предмет, ціна, строк), звичайні (інші умови, визначені транспортними статутами, правилами перевезень пасажирів відповідним видом транспорту та правилами здійснення перевезень пасажирів міським електричним транспортом) та випадкові (умови, визначені перевізником);

– положення щодо недоцільності закріплення компенсаційних виплат (виключної неустойки) для перевезень у міському та приміському сполученні на автомобільному та залізничному транспорті у випадку затримки рейсу чи запізнення доставки пасажирів до пункту призначення, оскільки Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту передбачено повернення повної вартості квитка пасажирів у випадку поломки транспортного засобу, а у приміському сполученні – ще й безкоштовну доставку пасажирів. Такий підхід запропоновано закріпити й на інших видах транспорту для перевезень пасажирів у міському та приміському сполученні;

– класифікацію способів захисту прав пасажирів за договором перевезення пасажирів в міському та приміському сполученні в частині визначення загальних способів, передбачених ст. 16 ЦК України та ст. 22 Закону України «Про захист прав споживачів», та спеціальних, визначених актами транспортного законодавства.

Набули подальшого розвитку:

– положення про те, що застосування неоднакових підходів на різних видах транспорту щодо правового режиму загублених та знайдених речей

(ручної поклажі) є необґрунтованим. Законом України «Про міський електричний транспорт» це питання взагалі не врегульовано. Зважаючи на це, запропоновано встановлення уніфікованого правового режиму «знахідки» щодо таких речей на всіх видах транспорту;

– положення про те, що відмова пасажирів від договору у випадку затримки відправлення транспортного засобу понад 1 годину, ненадання місця в транспортному засобі, надання місця нижчого класу є способом самозахисту пасажирів;

– обґрунтування доцільності застосування категорії «компенсація моральної шкоди», а не «відшкодування моральної шкоди» через неможливість вартісного визначення порушеного особистого немайнового блага пасажирів. Складність доведення факту завдання та визначення її розміру в судовому порядку обґрунтовує доцільність застосування компенсацій за основні типи порушень прав пасажирів;

– ідея запровадження єдиного державного порталу подання претензій пасажирів та їх розгляду;

– положення щодо класифікації порушень прав пасажирів за договором перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні, зокрема: 1) невиконання договору: а) доставки пасажирів (скасування рейсу), б) відмова пасажирів в перевезенні та ін.; 2) неналежне виконання договору: а) порушення умов маршруту чи графіку руху, в т.ч. внаслідок несправності транспортного засобу; б) затримка відправлення; в) запізнення доставки пасажирів до пункту призначення; г) неповернення вартості квитка у випадку скасування рейсу чи несправності транспортного засобу, зупинки руху транспорту у міському сполученні, а в приміському сполученні – також невиконання обов'язку доставки пасажирів до пункту призначення чи найближчої станції; д) ненадання інформації про умови перевезення; е) невідповідність технічного та/чи санітарного стану транспортного засобу нормативним вимогам; є) завдання матеріальної шкоди пошкодженням,

знищенням чи втратою багажу, пошкодженням чи знищенням ручної поклажі та ін.;

– положення про те, що недоліком законодавства в сфері перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні є обмежений перелік санкцій правових норм, якими передбачено негативні наслідки неправомірної поведінки перевізника.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– у *правотворчій діяльності* – для удосконалення цивільного та спеціалізованого транспортного законодавства в частині забезпечення захисту прав пасажирів;

– у *науково-дослідній сфері* – як основа для подальших науково-теоретичних досліджень правового регулювання прав пасажирів та їх захисту;

– у *правозастосовній діяльності* – в діяльності судових органів при вирішенні спорів, пов'язаних з порушенням прав пасажирів за договором перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні (акт впровадження Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 21 січня 2021 р.), в адвокатській практиці при здійсненні захисту прав пасажирів (акт впровадження від Адвокатського об'єднання «ВЛАДА ЗАКОНУ» від 08 липня 2021 р.);

– у *навчальному процесі* – для підготовки навчально-методичного забезпечення (підручників, навчальних посібників, практикумів тощо) і викладання дисциплін «Цивільне право», «Цивільне право України (особлива частина)», «Транспортне право України», «Цивільний процес» та інших цивілістичних дисциплін (акт впровадження Запорізького національного університету від 01 березня 2021 р., акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 01 червня 2021 р.).

Ключові слова: договір перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні, права пасажирів, захист прав пасажирів, цивільно-правова відповідальність за порушення прав пасажирів, форми та способи захисту прав пасажирів у міському та приміському сполученні, гарантії прав пасажирів.

SUMMARY

Nikolaienko I.R. Protection of passenger rights under the contract of carriage in urban and suburban connection. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on obtaining the scientific degree of the Doctor of Philosophy, specialty 081 Law. – Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia. West Ukrainian National University, Ternopil, 2021.

The dissertation is a scientific research of features of protection of the rights of the passenger under the contract of transportation in city and suburban connection.

The relevance of the topic of the dissertation is due to the fact that in accordance with Art. 3 of the Constitution of Ukraine, human, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are recognized in Ukraine as the highest social value. This rule determines the content and direction of the state. The promotion and protection of human rights and freedoms is its main duty. One of the steps towards the implementation of this obligation was the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 30, 2018 № 430-r, which approved the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030.

However, its content does not contain a clear strategy or concept of ensuring the rights of passengers and their protection. Unfortunately, the National Transport Strategy limited itself to stating the imperfection of financing the costs of carriers for the transportation of privileged categories of passengers, identifying the need to reform tariff regulation in the field of passenger transport by road and urban electric transport in accordance with European experience and transport accessibility. passengers in megacities, etc.

Transport legislation does not contain a definition of the purpose of transport - to serve the interests of passengers in their safe, high quality and comfortable movement, as well as established guarantees of passenger rights. Therefore, a proper theoretical understanding of this issue can be a necessary basis for improving the legal regulation of legal relations related to the protection of the rights of passengers under the contract of carriage in urban and suburban connection.

The structure of the dissertation is determined by its purpose and objectives. The dissertation consists of an introduction, 3 sections, which cover 9 sections, conclusions, a list of sources used (269 titles) and appendices.

Chapter 1 "General characteristics of the legal regulation of passenger transport in urban and suburban connection" clarifies the concept and provides a legal description of the legal relationship for the carriage of passengers in urban and suburban connection; features of normative-legal regulation of relations on transportation in city and suburban connection are defined; the contract as the regulator of relations at realization of transportations of passengers in city and suburban connection is investigated.

Chapter 2 "Civil law protection of the rights and legitimate interests of passengers in urban and suburban connection" analyzes the content of subjective rights of passengers under the contract of carriage in urban and suburban connection and their legal support; the mechanism of protection of the rights and lawful interests of the passenger under the contract of transportation in city and suburban connection is defined; the form and procedure for protection of passenger rights under the contract of carriage in urban and suburban connection; the means and methods of protection of the rights of the passenger under the contract of transportation in city and suburban connection are characterized.

Chapter 3 "Legal consequences of violation of passenger rights and liability of the carrier under the contract of carriage of passengers in urban and suburban connection" defines the legal consequences of violation of the rights of passengers under the contract of carriage in urban and suburban connection and also the forms of responsibility of the carrier for violation of the rights of the passenger at transportation in city and suburban connection are analyzed.

The scientific novelty of the obtained results is that this study is one of the first studies of the features of protection of passengers' rights under the contract of carriage in urban and suburban connection in the doctrine of private law in Ukraine.

The scientific novelty of the obtained results is specified in new or those that contain elements of scientific novelty provisions that are submitted for defense.

For the first time:

- the application of the categories "urban passenger transport" and "suburban passenger transport" to all types of transport according to the criterion of territorial activity of the carrier is proposed. This will allow applying a single legal regime to such transportation on the territory of Ukraine;

- the author's definition of the contract of transportation of the passenger in city and suburban connection is offered, according to which the carrier which carries out transportation of passengers according to the route agreed by the organizer of regular transportation and the schedule within the city or other settlement or in suburban connection for distance to 50 km undertakes to carry out safe delivery of a passenger who has agreed to carry out the carriage on the terms proposed by the carrier, and the passenger undertakes to pay the fare and comply with the rules of passenger carriage, legal requirements of the carrier (driver);

- it is determined that the elimination of a vehicle malfunction that endangered the life or health of passengers, as a reason to release the carrier from liability for delay in departure of the vehicle carrying the passenger, or delay in arrival of such vehicle to the destination does not motivate the carrier to the use of safe and technically sound vehicles, which does not contribute to the protection of the interests of the passenger. Therefore, it is proposed to exclude this provision from the content of Part 1 of Art. 922 of the Civil Code of Ukraine.

Improved:

- scientific position on ensuring the rights of passengers with reduced mobility (persons with disabilities, pregnant women, the elderly, parents with children in wheelchairs, etc.) in urban and suburban transport in terms of determining the need for regulatory guarantees of such passengers' rights to non-discriminatory transport. basis. It is proposed to amend Part 1 of Art. 13 of the Law of Ukraine "On Transport" and provide for the obligation of the carrier to pay compensation to the injured passenger in the amount of 20 non-taxable minimum incomes for violation of non-discriminatory conditions;

- scientific approach to determining the terms of the contract of carriage of passengers in urban and suburban public transport by dividing them into essential (subject, price, term), ordinary, other conditions determined by transport statutes, rules of passenger transport by appropriate mode of transport and rules of passenger transport urban electric transport) and accidental (conditions determined by the carrier);

- provisions on inexpediency of fixing compensation payments (exclusive penalty) for urban and suburban transport by road and rail in case of flight delay or delayed delivery of the passenger to the destination, as the Rules for the provision of passenger road transport services provide refund of the full cost of the passenger vehicle breakdown, and in suburban connection - also free delivery of the passenger. It is proposed to consolidate this approach on other modes of transport for passenger transport in urban and suburban connection;

- classification of ways to protect the rights of passengers under the contract of carriage of passengers in urban and suburban services in terms of determining the general methods provided for in Art. 16 of the Civil Code of Ukraine and Art. 22 of the Law of Ukraine "On Consumer Protection", and special, defined by acts of transport legislation.

Got further development:

- the provision that the application of different approaches on different modes of transport regarding the legal regime of lost and found items (hand luggage) is unjustified. The Law of Ukraine "On Urban Electric Transport" does not regulate this issue at all. In view of this, it is proposed to establish a unified legal regime of "discovery" of such things on all modes of transport;

- the provision that the passenger's refusal of the contract in case of delay in departure of the vehicle for more than 1 hour, failure to provide a seat in the vehicle, providing a lower class seat is a way of self-defense of the passenger;

- the use of the category "compensation for non-pecuniary damage" is substantiated, and not "compensation for non-pecuniary damage" due to the impossibility of value determination of the violated personal intangible property of the

passenger. The difficulty of proving the fact of the task and determining its size in court justifies the feasibility of compensation for the main types of violations of passenger rights;

- proposal to introduce a single state portal for the submission of claims of passengers and their consideration;

- provisions on the classification of violations of passengers' rights under the contract of carriage of passengers in urban and suburban connection, in particular: 1) non-performance of the contract: a) delivery of the passenger (cancellation of the flight), b) refusal of the passenger; 2) improper performance of the contract: a) violation of the conditions of the route or schedule, including due to a malfunction of the vehicle; b) delay of departure; c) delay in delivery of the passenger to the destination; d) non-refund of the ticket price in case of flight cancellation or vehicle malfunction, traffic stop in urban connection, and in suburban connection - also non-fulfillment of the obligation to deliver the passenger to the destination or the nearest station; e) failure to provide information on the conditions of carriage; f) non-compliance of technical and / or sanitary condition of the vehicle with regulatory requirements; g) infliction of material damage by damage, destruction or loss of luggage, damage or destruction of hand luggage, etc.;

- the provision that the lack of legislation in the field of passenger transport in urban and suburban connection is a limited list of sanctions of legal norms, which provide for the negative consequences of illegal behavior of the carrier.

The practical significance of the results is that they can be used:

- in law-making activities - to improve civil and specialized transport legislation in terms of ensuring the protection of passengers' rights;

- in the research sphere - as a basis for further scientific and theoretical research of legal regulation of passengers' rights and their protection;

- in law enforcement - in the activities of judicial bodies in resolving disputes related to violations of passengers' rights under the contract of carriage of passengers in urban and suburban connection (act of implementation of the Communal District Court of Zaporizhzhia from January 21, 2021), in law practice at protection of

passenger rights (Act of Implementation of the Law Association "POWER OF LAW" of July 8, 2021);

- in the educational process - for the preparation of educational and methodological support (textbooks, manuals, workshops, etc.) and teaching disciplines "Civil Law", "Civil Law of Ukraine (special part)", "Transport Law of Ukraine", "Civil Procedure" and others civil disciplines (Act of Implementation of Zaporizhzhya National University of March 1, 2021, Act of Implementation of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs of June 1, 2021).

Key words: contract for the carriage of passengers in urban and suburban connection, passenger rights, protection of passenger rights, civil liability for violation of passenger rights, forms and methods of protection of passenger rights in urban and suburban connection, guarantees of passenger rights.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації***

1. Ніколаєнко І. Р. Відповідальність за порушення законодавства про захист прав пасажирів під час перевезень у міському та приміському сполученні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 4 (25). Том 1. С. 139-143.
2. Ніколаєнко І. Р. Деякі аспекти вдосконалення законодавства про захист прав пасажирів за договором перевезення у міському та приміському сполученнях. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 57-61.
3. Ніколаєнко І. Р. Цивільно-правовий захист прав пасажирів як учасника правовідносин із перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2019. Випуск 1. С. 27-31.
4. Ніколаєнко І. Р. Особливості механізму цивільно-правового захисту прав пасажирів під час перевезення у міському та приміському сполученнях. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1 (35). С. 139-144.
5. Ніколаєнко І. Р. Законодавча регламентація зобов'язань з надання послуг за участю пасажирів за договором перевезення в міському та приміському сполученні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 54. С. 79-83.
6. Ніколаєнко І. Р. Форми та способи захисту прав пасажирів при перевезеннях у міському та приміському сполученні. *Evropský politický a právní diskurz*. 2021. Volume 8 Issue 1. С. 212-219.
7. Samoylenko Georgiy, Shchypanova Olga, Bychkivskiyi Oleksii, Luts Dmytro, Nikolaienko Ihor. Regulatory Provision of the Passenger's Rights in the System of Warranties of their Compliance and Realization. *Amazonia investiga*. Volume 9 – Issue 27/ March 2020. Pp. 25-33. (Web of Science).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Ніколаєнко І. Р. Цивільно-правове регулювання перевезень пасажирів у міському та приміському сполученні. *Права та обов'язки людини у сучасному світі*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 10-11 листопада 2017 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 81-83.

2. Ніколаєнко І. Р. Проблеми цивільно-правового захисту прав пасажирів міських та приміських перевезень. *Одеські юридичні читання*: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 10-11 листопада 2017 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 50-53.

3. Ніколаєнко І. Р. Договір на перевезення пасажирів у міському та приміському сполученні. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 11 листопада 2017 року. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. С. 82-84.

4. Ніколаєнко І. Р. Безпека перевезень та концептуальні підходи до забезпечення цивільно-правового захисту прав та інтересів пасажирів міських та приміських перевезень в ЄС та Україні. *Безпека як правовий концепт*: виступи учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 20 квітня 2018 р.). Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. С. 157-160.

5. Ніколаєнко І. Р. Цивільно-правова відповідальність як спосіб захисту прав пасажира за договором перевезення пасажира у міському та приміському сполученні. *Запорізькі правові читання*: матеріали Щорічної міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 18 травня 2018 року. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. С. 195-196.

6. Ніколаєнко І. Р. Щодо конкуренції транспортного та споживчого законодавства при вирішенні питань захисту прав пасажирів міських та приміських перевезень пасажирів та багажу. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів*: матеріали Всеукраїнської науково-

практичної конференції, м. Запоріжжя, 9 листопада 2018 року / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 136 с. С. 52-54.

7. Николаенко И. Р. Защита прав пассажиров при перевозках городским транспортом по законодательству Украины. *Правовая культура в современном обществе: сборник научных статей / М-во внутр. дел Респ. Беларусь, учреждение образования «Могилевский институт Министерства внутренних дел Республики Беларусь»*; редкол.: И. А. Демидова (отв. ред.) [и др.]. Могилев: Могилев. институт МВД, 2019. С. 308–313.

8. Ніколаєнко І. Р. Співвідношення категорій відповідальності та правових наслідків неналежного виконання договірних зобов'язань з перевезення пасажира у міському та приміському сполученні. *Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції м. Одеса, 28 лютого 2019 р. / за ред. В.П. Маковія, О.Л. Зайцева. Одеса, ОДУВС, 2019. С. 70-72.*

9. Ніколаєнко І. Р. Проблеми організації та правового регулювання пасажирських перевезень приватним та комунальним транспортом. *Запорізькі правові читання: матеріали Щорічної міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 06 травня 2019 року. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 124-126.*

Голова ради
ЛЮКАСЕВИЧ -
ЖРУТНИК